

мовленнєво-мисленнєвої діяльності студентів та водночас інтенсифікує навчальний процес відповідно до вимог сьогодення.

Список використаних джерел: 1. *Варзацька Л.* Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади / Л. Варзацька // Дивослово. – 2005. – № 2 – С. 5-19. 2. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с. 3. *Кіяшко О. О.* Інноваційні педагогічні технології підготовки молодших спеціалістів у ВНЗ I-II рівнів акредитації: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Кіяшко. – Луганськ: Луганський держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, 2001. – 20 с. 4. *Кратасюк Л.* Інтерактивні методи навчання: Розвиток комунікативних і мовних умінь / Л.Кратасюк // Дивослово. – 2004. – № 10. – С. 2-11. 5. *Пахомова Н. Ю.* Проектне обучение в учебно-воспитательном процессе школы / Н. Ю. Пахомова // Методист. – 2004. – № 3, – С. 44-49. 6. *Пометун О. І.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А. С. К., 2003. – 192 с. 7. *Семенчук Ю. О.* Використання інтерактивних технологій для навчання фахової лексики студентів економічних спеціальностей / Семенчук Ю. О. // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / кол. авт. – К. : Наук.-метод. Центр вищої освіти, 2005. – Вип. 40. – 279 с.

Віра Іванишина
(Чернівці)

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПІД ЧАС ЧИТАННЯ У СТАРШІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ ШКОЛІ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасний контекст шкільної іншомовної освіти виражає новий погляд на взаємозв'язок освіти та культури. Процес навчання іноземної мови розглядається як засіб формування особистості, здатної взаємодіяти із представниками іншої національності, а також критично мислити й оцінювати духовне і матеріальне багатство рідної та іншомовної культури.

Згідно з навчальною програмою з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов [3] і програми для загальноосвітніх навчальних закладів (10-11 класи) [6], в учнів повинна бути сформована, крім мовленнєвої, мовної, також і соціокультурна компетенція.

Засвоєння учнями у процесі оволодіння іноземною мовою сукупності відомостей культурного, матеріально-історичного, географічного та прагматичного характеру, якими володіє носій мови, уявлення про основні національні традиції, звичаї і реалії країни, мова якої вивчається, допоможе їм більш чітко відчувати власну ідентичність, приналежність до різного культурного простору, значно покращити лінгвокраїнознавчу підготовку школярів, зокрема старшокласників загальноосвітнього навчального закладу з поглибленим вивченням іноземних мов у контексті формування соціокультурної компетенції як складника іншомовної комунікативної компетенції.

Ефективним засобом навчання в оволодінні старшими школярами соціокультурною компетенцією є читання, який вважається одним із важливих ви-

дів мовленнєвої діяльності та найбільш розновсюдженим способом іншомовної комунікації. Як зазначає Л.В. Щерба, для того, щоб навчитися читати, треба навчитися розмовляти, але і для того, щоб навчитися говорити, треба багато читати [7, с.235].

Оскільки, як відомо із попередніх програм і чинної програми, основна роль у процесі навчання іноземної мови у старшій школі відводиться читанню, потрібно враховувати той факт, що не всі підручники містять достатню кількість текстів, які б передбачали формування в учнів знань про національно-культурні особливості та форми мовленнєвої поведінки носіїв мовлення. Недоліком навчання іноземних мов у школі завжди була проблема невідповідності змісту навчання необхідному рівню реального використання мовленнєвих одиниць у природному комунікативному акті. Ця проблема не є новою, вона висвітлюється у наукових працях та публікаціях С.Ю. Ніколаєвої, В.Г. Редька, В.М. Плахотника, Т.Г. Грушевицької, О.О. Першукової та інших авторів. Тому здається доцільним звернути увагу на той факт, що основним соціокультурним компонентом змісту навчання є навчальний текст, і цілком зрозуміло, що вчителю іноземної мови, крім текстів підручника, слід також добирати й інші тексти, у тому числі країнознавчого характеру, щоб на їх матеріалі формувати в учнів старших класів, зокрема спеціалізованого загальноосвітнього навчального закладу з поглибленим вивченням іноземних мов соціокультурну компетенцію. Саме у цьому типі шкіл на вивчення іноземної мови відводиться більше часу (5 уроків на тиждень), ніж у звичайній загальноосвітній школі (2 тижневі уроки). Отже, у вчителя є більше можливостей на уроці для формування соціокультурної компетенції у читанні.

Метою статті є запропонувати комплекс вправ для формування соціокультурної компетенції під час читання на уроках англійської мови у старшій загальноосвітній спеціалізованій школі з поглибленим вивченням іноземних мов.

Розробленням вправ для навчання учнів читання займався багато вчених-дослідників. Одні з них (Н.І. Гез, М.В. Ляховицький, О.О. Мироліубов, С.К. Фоломкіна [5]) класифікують вправи залежно від виду читання та комунікативної мети, інші (Н.Д. Гальська [1], Т.В. Іванова, І.А. Сухова [2]) характеризують їх залежно від етапу роботи з текстом, а деякі вчені-методисти (М.Д. Горюшкіна, Н.І. Супрун, Е.Б. Фігон [4]) розробили комплекс вправ не лише відповідно до комунікативної мети, етапу роботи з текстом, але й відповідно до виду жанрів текстового матеріалу (газетні, науково-популярні та художні тексти).

Нижче подаємо розроблені нами вправи для формування англомовної соціокультурної компетенції у читанні в учнів 10 класу на матеріалі таких країнознавчих текстів: «Coming Soon: Sodas with Vitamins», «Table Manners Today», «Salt and our Diet», «Vegetarian Diet», «British Food», «At the restaurant» та ін. за темою «Харчування. Національна кухня англомовних країн».

Передтекстові вправи на формування лексико-граматичних навичок читання, наприклад: а) читання лексичних одиниць і розкриття їх значення, більшість яких співзвучні зі словами рідної мови: chocolate bar; breakfast; soup; rice; milk; lunch; cherry dumplings; canned fish та ін.; б) розподіл слів за відпо-

відними колонками таблиці (напої, продукти, назви страв та назви часу прийому їжі (сніданок, обід, вечеря); с) з'єднання слів і словосполучень (наприклад, nutritious food; convenience food; junk food та ін.) з їх еквівалентами чи роз'ясненнями: food that is not good for a healthy diet; food cooked in a restaurant but eaten at home; food that is good for health та ін.); d) ознайомлення з текстом, у якому пропущені граматичні форми, і заповнення пропусків, добираючи з таблиці (у колонках А, В, С чи D) відповідну граматичну форму (are worried, are worrying, worried, worried, were worrying та ін.).

Вправи на формування соціокультурної компетенції під час навчання вчального читання.

1. Передтекстові вправи: а) відповіді на запитання з використанням фонові лексики (What table manners are popular nowadays? What table manners are you used to? та ін.); б) переклад словосполучень (наприклад: rounded table knives; the knife point; while cutting; style of lifting; putting down), які в тексті набувають нових лексичних значень, і утворення з ними речень.

2. Ознайомлення з текстом мовчки / про себе та визначення відповідності інформації, запропонованої вчителем, основному змістові тексту.

3. Письмовий переклад тексту і порівняння його з ключем.

4. Читання тексту мовчки з роздавального матеріалу з наступною роботою у 3-4 командах (по 5 учнів у кожній): а) запитання однієї команди іншій за змістом тексту, доповнення відповідей один одного (у разі потреби); б) усні повідомлення учнів про манери поведінки за столом на основі запропонованих учителем тверджень на картках, (наприклад: 1. Books of etiquette are still popular in the United States. 2. Although these tools are the same in Europe and the United States, customs for using them are different та ін.).

Вправи на формування соціокультурної компетенції під час ознайомлювального читання.

1. Читання тексту мовчки з роздавального матеріалу і ведення короткої бесіди за заголовком на основі запропонованих учителем запитань (наприклад: What do you think this text is about? What do you know about salt? та ін.).

2. Знаходження в тексті фактів / речень на підтвердження чи спростування тверджень, поданих на картках (наприклад: Salt was one of the causes of wars and division of territories. Salt was used as a means of paying for goods та ін.).

3. Визначення у тексті смислових віх та виписування найбільш суттєвої інформації з соціокультурним компонентом.

4. Складання до тексту плану у формі пунктів і підбір до кожного з них речення з тексту, яке його уточнює.

5. Читання тексту мовчки і виконання вправи на з'єднання запитань з відповідними абзацами. Три з поданих запитань можуть бути зайвими (1. How can you help your child eat healthfully? 2. What vegetarian foods does the diet provide? та ін.).

6. Передача англійською мовою основного змісту тексту.

7. Висловлювання своєї думки про зміст тексту, даючи йому свою оцінку.

Вправи на формування соціокультурної компетенції під час переглядового / пошукового читання.

1. Читання з карток заголовків до 3-4 коротких текстів, об'єднаних однією і тією ж тематикою, наприклад, «British Food», і визначення за заголовками, про що йдеться в кожному з них.

2. Знаходження у текстах інформації, яка відповідає запропонованим на картках твердженням (наприклад: This dish is usually eaten outdoors. Both dishes in this lunch are cooked in the oven та ін.).

3. Відповіді на запитання, що стосуються важливих деталей, виписування найбільш суттєвої інформації з соціокультурним компонентом.

4. Складання плану розповіді тексту.

5. Вибір з тексту слів / словосполучень / фраз для використання у власних висловлюваннях.

6. Переказ тексту з вираженням свого ставлення до проблеми.

У зв'язку з вищесказаним, для формування іншомовної соціокультурної компетенції у процесі читання у старшій загальноосвітній школі з поглибленим вивченням іноземних мов слід добирати вправи, побудовані на цікавих текстах країнознавчого і лінгвокраїнознавчого характеру, які б сприяли засвоєнню системи фонових знань, пізнавальній активності учнів, розширенню їхнього світогляду. Запропоновані вправи можна також використовувати і у старших неспеціалізованих класах.

Список використаних джерел: 1. Гальськова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н. Д. Гальськова. – М. : Аркти, 2003. – 192 с. 2. Иванова Т. В. Теория и методика обучение иностранному языку: [Базовый курс лекций, часть II] / Т. В. Иванова, И. А. Сухова. – Уфа, 2008. – 102 с. 3. *Іноземні мови: програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (2-12 класи)* / кер. авт. кол. В. Г. Редько. – Київ-Ірпінь : Перун, 2005. – 208 с. 4. *Лингвистика текста и обучение ознакомительному чтению в средней школе: [пособие для учителя]* / М. Д. Городникова, Н. И. Супрун, Э. Б. Фигон, Л. В. Шевелева. – М. : Просвещение, 1987. – 160 с. 5. *Методика обучения иностранным языкам в средней школе : учебник* / (Н. И. Гез, М. В. Ляховицкий, А. А. Миролотов и др.). – М. : Высшая школа, 1982. – 373 с. 6. *Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 10-11 класи. Іноземна мова: [Рівень стандарту. Академічний рівень. Профільний рівень]* / Міністерство освіти і науки України. – К., 2010. – 111 с. 7. *Щерба Л. В. Преподавание иностранных языков в средней школе: [общие вопросы методики]* / Л. В. Щерба. – М. : Высшая школа, 1974. – 387 с.